

DAKTARAS JONAS LEONAS PETKEVIČIUS: „TIK GYDYK ŠIRDIMI“

Atgimusi Lietuva mena savo krašto šviesuolius. Vienas iš jų – žymios visuomenės veikėjos, pedagogės, rašytojos Petkevičaitės Gabrielės-Bitės tėvas dr. Jonas Leonas Petkevičius (1828–1909). 2008 metais pažymėtos J. L. Petkevičiaus 180-osios gimimo, o 2009 metais – 100-osios mirties metinės.

Daktaro Jono Leono Petkevičiaus pasiaukojantis darbas, trukęs penkiasdešimt dvejus metus, atidumas ligoniams, kolegoms gydytojams, meilė literatūrai ilgam išliko žmonių atmintyje. Tėvo pavyzdžiu pasekė pirmagimė dukra Gabrielė ir kiti vaikai.

Dr. Jonas Leonas Petkevičius gimė 1828 metais Žemaitijoje. Jo tėvas Felicijonas Petkevičius buvo Bialozarų dvarų vyresnysis prievaizdas. Motina Justina Janulytė–dvaro baudžiauninkė. Kai Jonui Leonui buvo septyneri metai, tėvai nupirko iš Bialozarų dviejų hektarų Puziniškio dvarelį Smilgių valsčiuje, Panevėžio apskrityje. Būsimas daktaras mokėsi Panevėžyje, Vilniuje, vėliau – Kijeve.

Vilniuje formavosi jaunuolio patriotinės pažiūros, meilė Lietuvai, gimtajai kalbai. Jis su dideliu malonumu eidavo į miesto turgų vien tik tam, kad galėtų pasikalbėti lietuviškai su atvykusiais iš kaimų prekyviais. Baigęs Vilniaus gimnaziją, Leonas Petkevičius grįžo į tėvo dvarelį ir dirbo drauge su baudžiauninkais. Sūnaus paskatintas, tėvas Felicijonas Petkevičius atleido nuo baudžiovos dvi baudžiauninkų šeimas.

J. L. Petkevičius, per penkerius metus tėvo dvare užsidirbęs keturiolika rublių, nieko tėvams nesakęs, išvyko studijuoti medicinos mokslų į Kijevo. Studijų metais J. L. Petkevičius nepamiršo nei Lietuvos, nei gimtosios lietuvių kalbos. Su studentais bendraminčiais vakarėliuose dainuodavo lietuvių liaudies dainas. Būsimi medikai – Chmieliauskas, Misevičius, J. L. Petkevičius – prisiekė, baigę studijas, grįžti į Lietuvą ir tarnauti savo krašto žmonėms ir jokios valdiškos vietos nepriimti ne Lietuvoj. Žymiai vėliau dr. J. L. Petkevičius pasakos – „Universitetą baigdamas tariau sau: jei ir tektų badauti, tad nei savo šalies nepamesčiau, nei nuo žmonių nesiskirčiau. Tėvynė padarė mane tokį, koks esu, ir visuomet liksiu jos skolininkas“. Dažnai kartojo rašytojo Viktoro Hugo žodžius: „...klebonijos durys visuomet būtų visiems atdaros, o gydytojo – niekuomet neužrakintos“. [Medicina, 1928, Nr. 12, p. 772].

1855 metais 27-erių metų amžiaus J. L. Petkevičius, baigęs medicinos studijas, grįžo į Puziniškio dvarą ir ėmė verstis laisva gydytojo praktika. Po penkerių metų vedė Malviną Chodakauskaitę, seserų Sofijos Smetonienės ir Jadvygos Tubelienės tėvo Antano Chodakausko seserį. Tūkstantis aštuoni šimtai šešiasdešimt pirmų metų kovo keturioliktąją dieną Puziniškyje jiems gimė duktė Gabrielė. Tačiau šeimos džiaugsmą užtemdė prasidėjęs 1863-ųjų metų valstiečių sukilimas, kurį, kaip žinia, dr. Petkevičius palaikė ir aktyviai jam ruošėsi. Išliko pasakojimas, kad daktaras, įskūstas kažkurios lenkų sukilėlių gaujos, buvo suimtas ir tardomas. Nuo gresiančio sušaudymo išgelbėjo kiti tos pačios gaujos dalyviai, kurie jį užtarė ir apgynė nuo pavojaus. Išvengęs mirties dr. J. L. Petkevičius su šeima persikėlė gyventi į Joniškėlį. Čia gyveno iki 1901 metų ir dirbo dvarininkų Karpių ligoninės vedėju.

Joniškėlis buvo nedidelis miestelis. XIX a. vid. dirbo prieglauda, mokykla,

malūnas, buvo bažnyčia, žydų maldos namai. XIX a. pab. miestelyje gyveno 747 gyventojai. Parapijinės prieglaudos ir mokyklos išlaikymui dvarininkas Ignas Karpis paskyrė daugiau kaip 300 000 lenkiškų auksinų. Miestelio žmonių reikmėms dovanojo dviejų aukštų mūrinį namą, šešis margus žemės. Šio nekilnojamojo turto globėju ir naudotoju buvo paskirtas Vilniaus universitetas, o ne vietos klebonas, nes buvo manoma, kad kunigai pasisavina dalį lėšų. Universiteto administracijos rūpesčiu 1810 m. miestelyje buvo įsteigta 18 lovų ligoninė, dirbusi pagal to meto VU ligoninės veiklos principus. Iki 1820 m. Joniškėlio ligoninėje dirbo VU Medicinos fakulteto auklėtinis Adolfas Abichtas [1793-1860].

Prasidėjus 1831 m. sukilimui, Mogiliovo gubernatorius, būsimas 1863-ųjų metų valstiečių sukilimo malšintojas M. Muravjovas, pasiūlė Rusijos carui uždaryti Vilniaus universitetą, nes 1831 m. sukilime dalyvavo per keturis šimtus VU studentų ir dėstytojų.

1832 metų gegužės 1 d. Nikolajaus I dekretu Vilniaus universitetas buvo uždarytas, o Joniškėlio ligoninė perėjo Rusijos švietimo ministerijos žinion. Tiesioginiu ligoninės administracijos viršininku ir lėšų valdytoju buvo paskirtas rusakalbis Vilniaus mokyklų apygardos atstovas – Panevėžio gimnazijos direktorius [pavardė nežinoma]. Šis asmuo privalėjo ne rečiau kaip 3 kartus per metus vizituoti ligoninę ir rezultatus pranešti Vilniaus mokyklų apygardos globėjui.

Tiesioginį ligoninės darbą kuravo dvarininko I. Karpio paskirtas Garbės prižiūrėtojas - dvarininko giminaitis. Ligoninės vedėjas buvo pavaldus Garbės prižiūrėtojui. Tačiau jo paskyrimą turėdavo patvirtinti ir Vilniaus mokyklų apygardos atstovas.

Joniškėlio ligoninėje dirbo vienas gydytojas, du felčeriai, dvi sanitarės, viena skalbėja-siuvėja, viena virėja ir sargas. Metinis gydytojo ir tuo pačiu ligoninės vedėjo atlyginimas buvo keturi šimtai rublių, felčerių – po 100 rublių. Ligoninės, kurioje buvo 18 lovų, gydytojas privalėjo vizituoti stacionarius ligonius ne rečiau kaip du kartus per dieną, t.y. 7–8 val. iš ryto ir 17 val. vakare. Likusį darbo laiką jis privalėjo skirti ligonių priėmimui kabinete, lankyti sunkiai sergančius namuose, atlikti staiga mirusių ligonių skrodimus. Be to, gydytojas privalėjo kartą per mėnesį tikrinti Joniškėlio mokyklos mokinių sveikatą, prižiūrėti, kad felčeriai skiepytų vaikus nuo raupų, rinktų vaistinius augalus. Šiandienos medicinos istorijos metraštininkai pastebi, kad tuo metu Joniškėlio ligoninės personalo darbas niekuo nesiskyrė nuo darbo Vilniaus ar Kauno ligoninėse.

Dr. Jonas Leonas Petkevičius skrupulingai laikėsi visų išvardintų darbo prievolių. Jis „siekė sąžiningai atlikti pareigą su idealisto užsidegimu ir praktiko kruopštumu“. Daktaras dažnai kartodavo: „Nedirbu aš činams, nedirbu turtams krauti. Dirbu savo krašto naudai, o Joniškėlis yra ta placowka (vieta), kur galima daugiau nuveikti negu kur kitur ir dirbant nei bado, nei vargo nepatirti“. [Medicina, 1928, Nr. 12, p. 776].

J. L. Petkevičius už ligoninės gydytojo-vedėjo mėnesinį darbą gaudavo 33 rublius, jam priklausė 1 ha daržo, butas ir kuras nemokamai. Ligoninė buvo išlaikoma iš I.Karpio fondo lėšų. Šio fondo lėšos taip pat buvo naudojamos skatinimui: skiriamos piniginės dovanos, teikiama daktaro kandidatūra apdovanojimui ir kt.

1870 m. Petkevičių šeima išgyveno begalinį skausmą – mirė daktaro žmona Malvina, šešių vaikų motina. Gausios šeimos vaikų globėja tapo antroji tėvo sesuo Regina. Daktaras turėjo ir sesutę Karoliną, kuri buvo ištėkėjusi už dvarininko Bonifaco Jakubausko. Jų dukra Marija buvo Gabrieliaus Landsbergio-

Žemkalnio [1852-1916] pirmoji žmona. Sūnūs – Felicijonas ir Stanislovas – medikai.

Po žmonos mirties penkiasdešimt dviejų metų amžiaus J. L. Petkevičius metė rūkyti, daug dirbo, neretai miegodavo ne daugiau kaip po 3 valandas. Daug dėmesio skyrė vaikų auklėjimui. Su vaikais – Gabriele, Vladislavu, Jonu, Petru, Judita, Leonu – stengėsi kalbėti lietuviškai, bet mokė ir lenkų kalbos. Visi sūnūs, prieš studijuojant gimnaziją, privalėjo išeiti Joniškėlio pradžios mokyklos kursą. Vaikams primindavo: „Jei norite inteligento vardą užsitarnauti, turite būti liaudžiai švyturiais. Kitaip jūsų mokslas bus tik brangus bereikalingas žaislas. Inteligentas neturi savo likimo skirti nuo liaudies likimo“. [Medicina, 1928, Nr. 12, p. 779] Čia tenka priminti, kad daktaro Petkevičiaus dukra Gabrielė, baigusi Mintaujoje mokslus, grįžo gyventi pas tėvą į Joniškėlį. Dirbo daraktore, organizavo jaunimo būrelį, miestelio apylinkės žmonėms platino lietuviškas knygas, laikraščius.

Nuo 1880 metų pasikeitė ligoninės globėjai. Naujasis globėjas buvo taupus: daktaras neteko paramos, dovanų, be to, buvo pareikšta, kad už 37 darbo metus nebus paskirta žadėtoji pensija. 1902 m., būdamas septyniasdešimt keturių metų amžiaus, J. L. Petkevičius atsisakė gydytojo-vedėjo pareigų Joniškėlio ligoninėje ir su šeima grįžo gyventi į Puziniškio dvarelį.

Gyvenimas Puziniškyje buvo įdomus. Pirmagimei dukrai Gabrielei įsitraukus į literatūrinę ir visuomeninę veiklą, Petkevičių šeimos židinys virto inteligentijos susibūrimų vieta. Jų namuose lankėsi P. Višinskis, A. Avižonis, A. Smetona, A. Bulotas, J. Žemaitė-Žymantienė ir kiti to meto šviesuoliai. Daktaras pritarė dukters veiklai. Gana dažnai ir pats dalyvaudavo pokalbiuose, skatino Gabrielę rašyti.

Dr. J. L. Petkevičius, buvęs beveik visiškai abstinentas, sveikas ir tvirtas vyras, netikėtai susirgo. Akių katarakta, inkstų akmenligė, kurtumas daktarui kėlė daug nepatogumų: pats negalėjo skaityti, o jam skaitomą tekstą vos girdėjo. Tik viena Žemaitė, kuri turėjo stiprų balsą ir sveikus plaučius, sugebėdavo kasdien po dvi valandas garsiai skaityti, o ligonis gerai ją girdėdavo ir suprasdavo. Pablogėjus regėjimui, namiškiai ragino tėvą gydytis. „Prikalbėjimas, kad gydytųsi, ypač, kad sutiktų operuotis nuo akių kataraktos, ligonis ir klausyti nenorėjo. Nuobodžiaudamas išsigaivėjo sergąs pūslės vėžiu: ką tik suvalgydavęs, visą išvėmdavęs (...) dėl smarkių skausmų viduriuose vaitodavęs (...) ir po keturių mėnesių tokios ligos tiek buvo suliesėjęs, jog iš tvirto, dikto vyro vieni kaulai tebelikę. Apsilankęs tuomet d-ras J. Basanavičius energingai užprotstavęs prieš tokią klaidingą autodiagnozę ir pamokinęs namiškius, kokią dietą reikia taikyti, kad ligonio sveikata pagerėtų. Ir iš tikrųjų, nustačius atitinkamą dietą, ligonis iš palengvo pradėjo taisytis; po dviejų mėnesių, tokio gydymo ligonis jau tiek sustiprėjęs, jog galėjo atsikelti iš lovos ir pasiramstydamas lazdele net sodelyje pasivaikščioti“. [Ten pat, Medicina, 1928]

Gabrielė Petkevičaitė rašo, kad tėvas, jau mirties liga sergantis, jai, felčerei, tada sakęs ir linkėjęs: „Tik gydyk širdimi“. Šis tėvo linkėjimas visą gyvenimą lydėjo Gabrielę visuose jos darbuose. Tai liudija jos „Karo dienoraštyje“ užrašyta istorija, kai kartą pas ją, felčerę, iš sodžiaus tėvai atvežė serganti berniuką. Vyko sekantis pokalbis:

- „Jei būtina vaistų norite, vežkite pas gydytoją; gydytojas geriau už mane nusimano ir drąsiai gali vaistų dalinėti“, - aiškino felčerė ligonio tėvams. Išgirdęs šiuos žodžius, berniuko tėvas, raudodamas ir bučiuodamas rankas, ėmė prašyti:

-„Bet tamsta duosi mums [...] vaistų [...]. Iš niekur kitur mes savo vaikeliui neimsime, tik iš tamstos rankų...“. Gabrielė Petkevičaitė, nustebusi dėl tokio ligonio tėvo užsispyrimo, pradėjo aiškinti:

-„Jog kiekvienoje aptiektoje [vaistinėje] gaus tokių vaistų, kaip pas ją...“

-„Bet mes jaučiame iš tamstos rankų imdami, kad, tamsta, duodi mums ta pačia širdimi ir tomis pačiomis rankomis, kaip tamstos a. a. tėvelis kad davinėjo[...]“ – susijaudinęs kalbėjo berniuko tėvas.

Gabrielei, išgirdusiai šiuos žodžius, „pašoko ašaros [akis“. Ji „vos išbeldė susijaudinusi pro lūpas:

-„Ką padės jums mano širdis, jei man trūksta mano a. a. tėvo ir mokslo, ir pritarimo“.

[Petkevičaitė-Bitė G. Karo meto dienoraštis, 2008, p. 431].

Daktaras Jonas Leonas Petkevičius, sulaukęs aštuoniasdešimt ketverių metų amžiaus, 1909 m. susirgo plaučių uždegimu ir mirė. Palaidotas dvarelėlio kapinėse „toj vietoj, kurią pats anksčiau buvo nusižiūrėjęs“. [Tarpukariu Karpiškių dvaro žemėse įsikūrė Laimučių kaimas. Šio kaimo kapinaitėse amžiams atgulė daktaras J.L.Petkevičius]. [Juknevičius Petras, Trebaitė Karolina. Mažupė, 2009, p.38-39]

Atsiminimai apie daktarą J. L. Petkevičių

1928 metais minint Jono Leono Petkevičiaus 100-ąsias gimimo metines, laikraštyje „Medicina“, 12-ame numeryje, buvo publikuoti straipsniai, skirti šiai datai pažymėti. Savo atsiminimus parašė medicinos daktaras, gydytojas oftalmologas Petras Avižonis, gydytojas Š. Meras, Daktaro Petkevičiaus atmintis gyva ir dukters, visuomenės veikėjos, rašytojos Gabrielės Petkevičaitės-Bitės raštuose, bei XXI a. kraštotyrininkų, muziejinių, bibliotekinių ir medicinos specialistų istorinėse studijose.

Prof. Petras Avižonis rašo, kad, būdamas Tartu universiteto Medicinos fakulteto 3 kurso studentas (studijas baigė 1900 m.), buvo gavęs felčerio vietą Joniškėlio ligoninėje. Būsimas akių ligų specialistas dr. Petkevičiui padėjo prižiūrėti ligonius, sėmėsi „gyvos praktikos“, bendravo su to krašto žmonėmis. Vienas susitikimas su ligone iš Vabalninko buvo ypač įsimintinas. Prof. P. Avižonis rašo: „Kartą atvažiavo ligonė iš Vabalninko. Sakosi buvus jau kartą prieš kokį dešimt metų ir tada tuoj pagijusi. Dabar vėl ta pati atsiliepusi [liga]. Man buvo liepta paieškoti jos senų metų užrašų knygose. Išvarčiau kelias storas knygas, vis nerandu. Neturėdamas laiko ilgai gaišti, bet norėdamas atspėti, kas tada buvo duota, daktaras Petkevičius ėmė klausinėti ligonės, kokių vaistų ji tada buvo gavusi: ar milteliais, ar lašais, ar šaukštais, ar sūrių, ar karčių. Ligonė gi atsakė: „Tamsta man nieko nedavei. Tamsta mane tik apžiūrėjote, kaip šiandien, paskui atsisėdai prie to stalo ir kažin ką rašei rašei, o man vis darėsi lengviau lengviau, ir parvažiavau pasveikusi“. [Medicina, 1928, Nr. 12, p. 776]. Prof. P. Avižonis savo atsiminimuose rašo, kad daugelis žmonių manė, jog dr. Petkevičius daug uždirba, nes padeda beturčiams, dalyvauja labdaros renginiuose. Pats prof. P. Avižonis buvo dėkingas jam už išrūpintą Gabrielės Petkevičaitės įsteigtos labdaros draugijos stipendiją studijoms Tartu universitete. Žmonės vieni kitiems pasakodavo, kad daktaras labai turtingas ir labai geros širdies. Iš tiesų turtų didelių J. L. Petkevičius nesukrovė, bet žmonių širdyse paliko neišsenkantį gerumo šaltinį: stengėsi šviesti ne tik savo kolegas gydytojus, bet ir sodiečius. Jis nepaliaujamai

ragino naikinti dūmines gryčias, ragino troboje dėti didesnius langus, kasti griovius gatvės pašaliais, kad „kūdra nesimaišytų su gatvės purvais ir nesiveltų ant kojų“.
[Ten pat, Medicina, 1928]

Prof. P. Avižonis pažymi, kad dr. J. L. Petkevičius ne vienam vargšui ligoniui duodavo vaistus veltui, kartais įduodavo net ir pinigų vaistams ar duonai nusipirkti. Ligonius gydė nepaisydamas, ar gaus iš jo kiek dovanų, ar ne. Ligoniai jam buvo visi lygūs – tiek ponai, tiek vargšai. Todėl ligonių pas J. L. Petkevičių visada buvo pilnas „kermošius“. Daktaro terapinės priemonės pataisino dėsni, kad „ne tik svarbu, kas pacientui duodama, kiek svarbu, kas duoda“.

[Ten pat, Medicina, 1928]

Labai šiltais apie dr. J. L. Petkevičių prisimena žydas gydytojas Š. Meras. Jų pažintis prasidėjo apie 1891 metus. Gyd. Š. Meras dirbo Pasvalyje. Susitikdavo su dr. J. L. Petkevičiumi gydytojų suvažiavimuose ir eiliniuose pasitarimuose. Š. Meras atsiminimuose rašo, kad J. L. Petkevičius, jau būdamas per 60 metų, aktyviai domėjosi naujaisiais medicinos tyrinėjimais bei gydymo būdais, rengdavo gydytojų suvažiavimus. Rūpinosi kolegų kvalifikacijos kėlimu: supažindindavo juos su naujais medicinos žurnalais, medicinos instrumentais.

Gyd. Š. Meras prisimena, su koku džiaugsmu ir pasigėrėjimu jiems buvo rodomas ką tik išrastas fonendoskopas. Kolegas gydytojus stebino dr. J. L. Petkevičiaus gebėjimai nustatyti ligos diagnozę. „Užtekdavo jam pažiūrėti į nunuogintą ligonio kūną, į krūtinės sudėjimą, kvėpavimo būdą, pilvo formą, – ir jis, be niekur nieko, rodydavo, ar plaučiai nesveiki, ar pilvo organuose liga ir nurodydavo ligos vietą. Vidurių šiltinę pažindavo tik įėjęs į ligonio kambarį. Literatūroje kalbama, kad tifu [šiltinė] sergantieji turi ypatingą kvapą. D-ras Petkevičius, matyti, juto tą kvapą ir tas kvapas veikė jį taip, kad vertė vemti. Dažnai net juokinga būdavo. Žmogus vargsti, stengdamasis nustatyti ligos diagnozę ir klaidžioji tarp pneumonijos, vidurių šiltinės, apendicito ir t.t. Kvieti tada į konsiliumą d-rą Petkevičių ir tas tuojau drožia: „Čia, kolega, nėra ko galvoti – vidurių šiltinė, ne kas kita. Matai, jau man blogai darosi, tuoj vemsiu“. Ir tolimesnė ligos eiga parodydavo „kad senio tiesa būdavo“ [Ten pat, Medicina, p. 779].

Gyd. Š. Meras rašo, kad daktaras Petkevičius nesitenkino vien ligonių apžiūrėjimu ir receptų išrašymu. Padrąsinęs ligonį ir įkvėpęs viltį, jis kreipdavosi į ligonio slaugytojus. Aiškindavo jiems ligos eigą, duodavo patarimų. Visur ir visada buvo juntamas gydytojo atsidasavimas ligoniui, noras jam padėti. Jį gerbė ir kolegos gydytojai, ir ligoniai.

J. L. Petkevičius, būdamas karštu lietuviu patriotu, niekuomet nebuvo šovinistu. Vokiečio barono rūmuose, dūminėje ordinarininko trobelėje, vargšo žydo kurpliaus butelyje daktaro atidumas ligoniui buvo vienodas. Jis buvo nenuilstantis darbininkas: žiemos šalty, rudens purve, vasaros kaitroje – visada daktarą sutikdavo keliaujantį pas ligonius. Gyd. Š. Meras prisimena daktaro Petkevičiaus atsisveikinimo žodžius: „Čia, Lietuvoje, reikalingi jauni gydytojai, bet jaunuomenė turi atminti, kad nereikia tingėti dirbuotis, reikia mylėti mokslas ir tikėti jam, ir svarbiausia, reikia mylėti ligonius“.[ten pat, Medicina, 1928]

Apibendrinti dr. J. L. Petkevičiaus biografiją galima gyd. Š. Mero žodžiais: „Daktaras J. L. Petkevičius buvo vienas iš tų retų idealistų gydytojų, kuris ne pelno ieškojo, o žmonėms tarnavo. Daktaras buvo tikras Lietuvos liaudies gydytojas“.

LITERATŪRA

- ČiPLYTĖ J. Lietuvos liaudies daktaras // Aukštaitijos rytas, 1992, balandžio 25, p. 3.
- ČiPLYTĖ J. Vienas iš idealistų // Panevėžio balsas, 1992, liepos 16, p. 3.
- D-ras Jonas Leonas Petkevičius: biografinių žinių pluoštelis apie d-rą Joną Leoną Petkevičių // Medicina, 1928, Nr. 12, p. 772.
- Dr. Š. Meras. Mano atsiminimai apie d-rą J. L. Petkevičių // Medicina, 1928, Nr. 12, p. 779.
- D-ras Jonas Leonas Petkevičius // Lietuvių enciklopedija. T. 22, Bostonas, 1960, p. 356.
- Juknevičius Petras, Trebaitė Karolina. Mažupė. Panevėžys - UAB „Tėvynė“, 2009, p. 22, 38-39
- Petkevičiatė-Bitė G. Karo meto dienoraštis, Panevėžys: E. Vaičekausko knygyno leidykla, 2008, p. 431.
- Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazija prisiminimuose [sudarytojas Vyt. Baliūnas]. – Panevėžys: UAB Amalkeros leidyba, 2007.
- Prof. P. Avižonis: atsiminimų pluoštelis apie d-rą Joną Leoną Petkevičių // Medicina, 1928, Nr. 12, p. 776.
- Lelis J., Devenytė O. Seniausia kaimo ligoninė Lietuvoje, - Joniškėlis. – Vilnius: Akstis, 2007, p. 166-169.
- Vaitkevičienė L. Gabrielė Petkevičaitė-Bitė Joniškėlyje, - Joniškėlis. - Vilnius: Akstis, 2007, p. 590.
- Vilniaus imperatoriškas universitetas [1803-1832], - Lietuviškoji tarybinė enciklopedija. T. 12, Vilnius, 1984, p. 267.